

EVİMİZDEN DÜNYAMIZA KÜLTÜREL MİRAS

Kültürel mirası tanımaya ve korumaya ninniler, masallar, geleneklerle kendi evinizden başlayabilirsiniz.

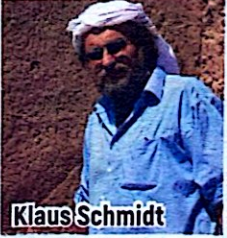
Sayfa 10

TAPINAK MİMARİSİ

Antik kentlerdeki tapınakların mimari detaylarını merak ediyorsanız, tapınak mimarisine ilişkin bazı terimleri de öğrenmelisiniz.

Sayfa 12

İNSANLIK TARİHİNİ YENİDEN YAZDIRDI

Klaus Schmidt

Sayfa 22

KİBELE'NİN BEREKETLİ DENİZLERİ

Türkiye'nin denizleri de derinliklerinde zengin bir tarih barındırıyor. Türkiye Sualtı Arkeolojisi Vakfı da 1999'dan bu yana derinlerdeki tarihi araştırıyor.

Sayfa 24

ISSN 2792-095X

9 772792 095007

Milliyet ARKEOLOJİ

Sayı: 16 | Yıl: 2

MÜZE / GEZİ

EGE'NİN RUHU

Baş tanrısı; şarap, bereket ve coşkunun simgesi Dionysos olan Teos, tarih boyunca şenlikleriyle de önemli bir çekim gücüne sahipti. Kentteki arkeolojik araştırmaların merkezinde de Helenistik Dönem'in en önemli mimarı olan Hermogenes'in eseri Dionysos Tapınağı var.

TAŞA KAZINAN KİRA SÖZLEŞMESİ

Teos Antik Kenti'nde bulunan 2 bin 200 yıllık, oldukça ayrıntılı hazırlanmış kira sözleşmesi, dönemin hukuk anlayışı ile ilgili önemli bilgiler veriyor

Dr. Av. Muhammed Hardalaç

Arkeoloji, "arke" (eski) ve "logos" (yöntem, bilim) kelimelerinin birleşimi ile oluşmuştur. Türkçeleştirilmiş hali kısaca "eskinin bilimi"dir. Arkeoloji eski kültür ve medeniyetleri; günümüze ulaşabilmiş kalıntıları sosyoloji, coğrafya, tarih, edebiyat, etnoloji gibi birçok bilimden yararlanarak inceleyip yeniden kurmaya çalışan bilim dalıdır diyebiliriz. "Eski" olarak ifade ettiğimiz bu geçmişin çoğunluğunun toprak altında kaldığını ve bunları çıkarabilmek için kazı yapılması gerektiğini ve bu kazının da arkeolojinin temeli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu ayki kapak konusu olan Teos Antik Kenti'nde de bilim temelli kazı

çalışmalarında oldukça ilginç bir keşif yapılmıştır. Teos'ta 95 cm yüksekliğinde bir mermer stele yazılmış 58 satırdan oluşan bir yazıt bulunmuştur. Antik kentte birçok keşif yapıldıysa da 2 bin 200 yıllık söz konusu yazıtı önemli kılan, bu yazıtın Anadolu'daki en kapsamlı "kira sözleşmesi" olmasıdır.

Yazıttaki bilgilere göre içerisinde yapılar, köleler, kutsal sunak bulunan bir arazi olasılıkla vasiyetname yoluyla Teoslu bir vatandaş olan Dionysas adında bir hayırsever tarafından "neos"lara bağışlanmıştır. Sözleşmeden kentin gymnasium'unda eğitim gören 20-30 yaşları arasındaki neos'ların düzenli gelir sahibi olmaları için kendilerine miras yoluyla kalan bir araziye kiraya verdikleri anlaşılıyor. Arazi açık artırma usulü ile kiraya veriliyor. Bazı kişiler araziye talip oluyor ve sonrasında kimin kiralayacağına karar veriliyor. Kiralayanın ismi de yazıtta açıkça belirtiliyor.

Şartlar ve cezalar

Sözleşmede çok sayıda şart bulunmakta olup bunlar oldukça detaylıdır. Öncelikle kiracının bu şartları yerine getirmesi için bir kefil gerekiyor. Bu anlaşmanın yürürlüğe girmesi için altı şahit isteniyor. Bu altı şahidin üçü kentin baş yöneticilerinden oluşuyor. Bunun dışında neos'lar sözleşmede "kutsal" olarak nitelendirilen bu araziye yılda üç gün kullanmak istediklerini de belirtmişler. O dönemde de arazilerden devlet tarafından vergi alınıyordu ancak arazi "kutsal" olarak nitelendirildiği için vergiden muaf

tutulmuş.

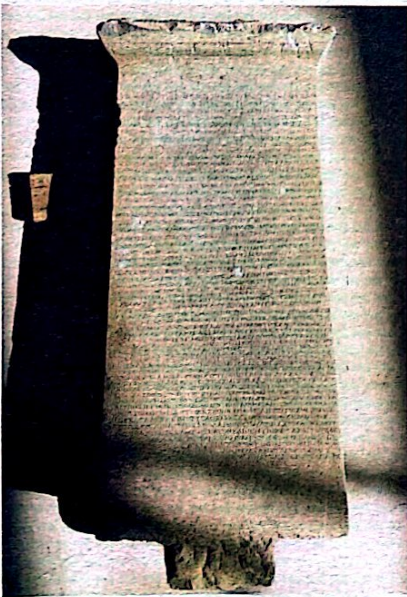
Yazıtın neredeyse yarısı ceza formülleriyle donatılmıştır. Kiracının arazinin yıllık bakımını yapmaması, binaları bakımsız bırakması durumunda ceza ödeyeceği sözleşmede detaylı olarak anlatılmıştır. Ayrıca neos'lar, her yıl araziye denetleyeceklerini, arazinin verimliliğinin kesinlikle azalmaması gerektiğini de sözleşmeye yazmışlardır. Kiracı sözleşmede belirtilen koşulları yerine getirdiği sürece zaman kısıtlaması olmaksızın araziye işletme hakkına sahip olmaktadır.

İki terim

Metinde ayrıca şimdiye dek belgelenmemiş iki hukuki terim geçmektedir: Bunlardan "atmenon" yıllık kira bedelini (150 drakhme), "epheurethen" ise arazinin kiralınması esnasında açık artırmada elde edilen ihale bedelini (450 drakhme) ifade ediyor.

Teos'taki bu harika keşif o dönemin hukuk anlayışı ile ilgili bize bilgiler veriyor. Bölgede bulunan yaklaşık 400 yazıt daha var. Bu yazıtlar hukuk dışında Helenistik Dönem'deki sosyal hayatın anlaşılması açısından oldukça değerli.

Tarihe ışık tutan bilgileri ortaya çıkaran, derleyen, günümüzde var olmayan bir kültürü insanlığa sunan, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Ankara Üniversitesi'nin ortak çalışmasıyla gerçekleşen bu keşif için şahsen kendisiyle de çalışma imkânı bulmuş biri olarak Kazı Başkanı Prof. Dr. Musa Kadioğlu'na, bilim insanlarımıza ve emeği olan herkese saygılarımızı sunmadan geçmek istemedik bu yazımızda

Teos'ta bulunan kira sözleşmesi